

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll 222

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 15. detsember 2014

Algus 11.15, lõpp 13.00

Juhataja: Rait Maruste

Protokollija: Silja Tammeorg

Võtsid osa: Tarmo Tamm (lahkus 12.52), Andres Herkel, Indrek Saar (saabus 11.22, lahkus 12.34), Kalev Kotkas (saabus 11.22), Peep Aru (lahkus 12.27), Priit Toobal (saabus 11.26, lahkus 12.51), Rein Lang, Väino Linde (lahkus 12.19, saabus 12.42), Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Karin Tuulik (nõunik), Kristo Varend (nõunik)

Puudusid: Jaak Aaviksoo ja Urmas Reinsalu

Kutsutud: Jüri Adams ja Külliki Kübarsepp, kontaktisikud (2. päevakorrapunkti juures) ja Aaro Mõttus, Riigikogu Kantselei asedirektor; Tiina Ojasalu ja Katre Tubro, Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõunikud (3. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine Riigikogu poole „Lõpetada erakondade ületoitmine!“, arutelu
3. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu - 820 SE (330 SE ja 651 SE ühendatud tekst) – teise lugemise arutelu jätkamine
4. Istungil algatatud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Komisjoni liige Andres Herkel tegi ettepaneku lisada komisjoni teispäevase 16.12.2014 istungi päevakorda Riigikogu valimise seaduse eelnõu 355 SE.

Komisjon otsustas: ettepanekut mitte arvestada (poolt 1; vastu 4; erapooletuid 1)

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala töökava (poolt 4, vastu 1, erapooletuid 1).

2. Kollektiivne pöördumine Riigikogu poole „Lõpetada erakondade ületoitmine!“, arutelu

Nõunik selgitas, et Jüri Adams ja Eesti Vabaerakonna algatusrühm andis k.a. 18. septembril Riigikogule üle kollektiivse pöördumise „Lõpetada erakondade ületoitmine“. Riigikogu juhatus otsustas k.a. 28. oktoobril selle menetlusse võtta ning andis selle menetlemiseks põhiseaduskomisjonile.

Kollektiivse pöördumise kontaktisikud tutvustasid komisjonile kollektiivset pöördumist ning selgitasid, kuidas toimus pöördumisele allkirjade kogumine. Pöördumise esitajad on seisukohal, et praegu kehtiv süsteem, kuidas Riigikogus esindatud erakonnad võtavad endale riigieelarvest raha nii endi ülalpidamiseks kui valimiskampaaniate rahastamiseks, ei ole mõistlik ega õiglane ja on Eesti tulevikule ohtlik. Nad tõid välja, et erakondade riigipoolse rahastamise vähendamine oleks üks samm selles suunas, et taastada erakondade usaldus inimeste silmis ning muuta erakonnad avatumaks. Kollektiivse pöördumise esitajad tegid oma pöördumises ettepaneku, et erakondade riigi rahalise toetuse andmist tuleb vähemalt poole võrra vähendada. Ükski erakond ei tohiks saada riigilt rohkem rahalist toetust, kui ta ise suudab endale raha koguda. Lisaks tuleks riigipoolse poliitika tegevuse rahalise toetamise praegune süsteem asendada sellisega, mis koosneks mitmest erinevast toetuse liigist. Üks toetuse liik võiks olla valimiskampaania toetus, mille suurus oleks kõigile valimiskampaanias täispikkade nimekirjade esitajatele võrdse suurusega (seda nii Riigikogu kui kohalike valimiste puhul). Toetuse teine liik võiks olla tegevustoetus, mida erinevalt praegusest süsteemist annaks riik kõigile nii Riigikogu kui kohalike omavalitsuste valimistel edukalt esinenud nimekirjadele, kusjuures toetuse suuruse määramise aluseks peab saama valimistel saadud häälte arv.

Pöördumise esitajad selgitasid, et nad on vaadanud Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna poolt koostatud ülevaadet parteide rahastamise kohta Euroopa Liidu liikmesriikides. Samuti on nad erakondade riigipoolse rahastamise võrdlemisel erinevates riikides võtnud aluseks Greco 3. aruande (avaldatud 2011.a) ja ECPRD *Request 1419 (The financing of political foundations in EU Member States* seisuga 2010). Võrdlusmaterjalidest nähtub, et Eestis kasutatav erakondade riikliku rahastamise süsteem erineb teistes Euroopa riikides kasutusel olevatest süsteemidest eriti kahes aspektis. Esiteks puuduvad Eestis igasugused piirangud või ka soovitusel, kuidas raha saanud erakonnad ei tohi või peaksid raha kulutama. Teiseks on Eesti erakondadele antav toetussumma suhtarvult kõige suurem Euroopa riikide hulgas ja need suhtarvud ületavad järgmisi riike suuruselt kolm korda. Nad leidsid, et eeskujuga võiks võtta Lätis kehtivast erakondade rahastamise süsteemist.

Komisjoni liikmed kuulasid kollektiivse pöördumise esindajad ära ning esitasid neile täiendavaid küsimusi ning avaldasid pöördumises esitatud kohta arvamust. Muuhulgas leiti, et kui erakondade rahastamise praegune süsteem tekitab usaldamatust ühiskonnas, siis peaks selle probleemiga tegelema ning süsteemi muutma. Samas leiti, et ettevaatlik tuleks olla teiste riikide rahastamissüsteemide ülevõtmisega, sest need ei pruugi Eesti oludesse sobida ning võib juhtuda, et kui Eesti ei rahasta piisavalt oma erakondi, siis hakkab neid rahastama mõni teine riik. Tunti huvi ka selle vastu, miks tehti ettepanek vähendada erakondade rahastamist just 50 %. Samuti arutati küsimust, kas juriidiliste isikute annetused erakondadele tuleks uuesti lubada või mitte ning millised probleemid võivad juriidiliste isikute annetuste lubamise puhul tekkida.

Üldiselt leiti, et Riigikogu praegune koosseis ei jõua enam enne koosseisu lõppu kõnealust küsimust lahendada ning võimalik lahendus jääb järgmise Riigikogu koosseisu otsustada.

Otsustati:

2.1 Võtta teadmiseks (konsensus).

3. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu - 820 SE (330 SE ja 651 SE ühendatud tekst) – teise lugemise arutelu jätkamine

Komisjoni nõunik selgitas, et komisjon otsustas eelmisel korral (02.12.2014) ühendada põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (651 SE) ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (330 SE) ja koostada vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 101 lõikele 2 üks eelnõu põhiseaduskomisjoni algatatud eelnõu (651 SE) sõnastuses. Eelnõude ühendamisel tekkinud uue eelnõu number on 820 SE

Eelmisel korral tegi komisjon otsused riigikaitsekomisjoni ja Väino Linde esitatud muudatusettepanekute suhtes ning otsustas ise esitada mitmed muudatusettepanekud. Lahtiseks jäi küsimused, mis puudutasid uurimiskomisjoni töö tagamist ning komisjoni istungite helisalvestiste staatuse ning nende säilitamise regulatsiooni. Samuti jäid komisjonis lahtiseks eelnõu jõustumistähtaeg.

Komisjon arutas lahtiseks jäänud küsimusi ning arutelu tulemusena otsustas esitada järgmised muudatusettepanekud:

1. Taha eelnõus (651 SE) järgmised muudatused:

1.1. Muuta punkti 2 (uue numeratsiooni järgi § 1 p 1) ja sõnastada see järgmiselt:

„2) paragrahv 23 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 23. Uurimiskomisjoni töö tagamine

(1) Isikule, kes jätab uurimiskomisjoni kutse peale mõjuva põhjuseta ilmumata või andmed või dokumendid esitamata või kes keeldub selgituste andmisest või küsimustele vastamisest, võib uurimiskomisjon määrata rahatrahvi kuni 3200 eurot.

(2) Enne trahvi määramist tuleb isikut hoiatada trahvi määramise eest ja anda talle võimalus vastuväidete esitamiseks, välja arvatud juhul, kui see ei ole asjaolusid arvestades võimalik või ohustaks uurimise eesmärki.

(3) Trahvi ja selle suurust määrates arvestab uurimiskomisjon trahvi määramisel tähtsust omavaid asjaolusid ja trahvi kohustuse täitmisele suunavat eesmärki. Uurimiskomisjon võib isiku taotlusel või oma initsiatiivil trahvi tühistada.

(4) Trahviotsus toimetatakse isikule kätte. Kätte toimetamisega trahviotsus jõustub. Trahviotsus loetakse isikule kätte toimetatuks, kui isik või tema esindaja on otsuse kättesaamist kirjalikult, sealhulgas elektronposti teel kinnitanud, või kui otsus on toimetatud isikule kätte haldusmenetluse seaduses ettenähtud korras.

(5) Trahvi määramine ei vabasta isikut uurimiskomisjoni seatud kohustuse täitmisest. Kui isik pärast trahviotsuse jõustumist seda kohtus ei vaidlusta, või kui kohus on jätnud trahviotsuse tühistamata ning isik uurimiskomisjoni seatud kohustust mõistliku tähtaja jooksul pärast trahviotsuse kohtus vaidlustamise tähtaja möödumist või kohtu poolt kaebuse rahuldamata jätmist ei täida, võib uurimiskomisjon määrata uue trahvi.

(6) Kui pärast trahviotsuse kohtus vaidlustamise tähtaja möödumist või kohtuotsuse jõustumist trahviotsusele esitatud kaebuse rahuldamata jätmise kohta isik trahvi ära ei maksa, on uurimiskomisjonil õigus anda trahviotsus sundtäitmisele täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.“;

1.2. Jätta välja punkt 3 (ja muuta vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni).

Väljajätav tekst:

„3) paragrahvi 23 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärtetasja arutab maakohus.“;

1.3 Täiendada eelnõu §-ga 2 (lugedes eelnõu senise teksti paragrahviks 1) järgmises sõnastuses:
„§ 2. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmise

Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) lahendab taotlusi ja kaebusi Riigikogu ja Riigikogu uurimiskomisjoni otsuste peale;“;

2) paragrahvi 3 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kolleegium vaatab asja läbi viieliikmelises koosseisus. Kaebuse või protesti valimiskomisjoni otsuse või toimingut ning Riigikogu uurimiskomisjoni otsuse peale vaatab kolleegium läbi vähemalt kolmeliikmelises koosseisus. Kui valimiskomisjoni otsuse või toimingut peale esitatud kaebuse või protesti või Riigikogu uurimiskomisjoni otsuse peale esitatud kaebuse läbivaatamisel kontrollib Riigikohus lisaks asjassepuutuva õigusloova akti või selle andmata jätmise vastavust põhiseadusele, vaadatakse asi läbi viieliikmelises koosseisus.“;

3) seadust täiendatakse paragrahviga 17¹ järgmises sõnastuses:

„§ 17¹. Kaebus Riigikogu uurimiskomisjoni otsuse peale

Isik, kes leiab, et Riigikogu uurimiskomisjoni otsusega on rikutud tema õigusi, võib esitada Riigikohtule taotluse tühistada Riigikogu uurimiskomisjoni otsus.“;

4) paragrahv 19 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse, Riigikogu uurimiskomisjoni või Vabariigi Presidendi otsuse peale võib Riigikohtule esitada 10 päeva jooksul otsuse jõustumisest arvates.“;

5) paragrahv 22 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohus lahendab kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse, Riigikogu uurimiskomisjoni või Vabariigi Presidendi otsuse peale viivitamata pärast nõuetekohase kaebuse saamist.“;

6) paragrahvi 23 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui Riigikogu, Riigikogu juhatuse, Riigikogu uurimiskomisjoni või Vabariigi Presidendi otsuse peale esitatud kaebuse läbivaatamisel tekib kohtul põhjendatud kahtlus asjassepuutuva õigustloova akti, selle andmata jätmise või välislepingu põhiseadusele vastavuses, uuendab kohus määrusega menetluse, kaasates asja läbivaatamisse menetlusosalisena ka §10 lõikes 1 nimetatud isikud.“;

7) paragrahvi 24 lõige 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) tühistada Riigikogu, Riigikogu juhatuse, Riigikogu uurimiskomisjoni või Vabariigi Presidendi otsuse või selle osa;“;

1.4. Täiendada eelnõu §-ga 3 järgmises sõnastuses:

„§ 3. Täitemenetluse seadustiku muutmise

Täitemenetluse seadustiku § 2 lõiget 1 täiendatakse punktiga 27 järgmises sõnastuses:

„27) Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 23 nimetatud trahvi määramise otsus, mida ei ole Riigikohtus vaidlustatud või mille kohta esitatud kaebuse on Riigikohus jätnud rahuldamata.““.

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

2. Muuta punktis 6 (651 SE) sätestatud § 39¹ lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Helisalvestis on abivahend protokollide koostamiseks ning sellele olev teave on asutusesiseseks kasutamiseks. Helisalvestist ei käsitata dokumendina arhiiviseaduse tähenduses. Helisalvestist säilitatakse Riigikogu sama koosseisu lõpuni.“

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

3. Muuta punktis 6 (651 SE) sätestatud § 39¹ lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Helisalvestisele on juurdepääsuõigus komisjoni ja juhatuse liikmel ning komisjoni ametnikul oma tööülesannete täitmiseks. Teised isikud võivad helisalvestisega tutvuda põhjendatud huvi korral komisjoni esimehe loal.“

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

4. Muuta punktis 6 (651 SE) sätestatud § 39¹ lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Helisalvestisest ei ole lubatud teha koopiat.“

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

5. Muuta punktis 7 (651 SE) (uue numeratsiooni järgi § 1 p 10) sätestatud § 158¹ lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Dokumentide kavandid ja nende koostamiseks kasutatavad abimaterjalid (nt helisalvestised) ning aruteludeks ja konsulteerimiseks koostatud materjalid (memod, projektid, arvamused, nõuanded jm), mida dokumendiregistris ei registreerita, on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks.“

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

6. Täiendada eelnõu (651 SE) §-ga 2 (uue numeratsiooni järgi §-ga 4) järgmises sõnastuses:

„**§ 2. Seaduse jõustumine**

Käesolev seadus jõustub 2015. aasta 1. märtsil.“

Komisjon otsustas: ESITADA (konsensus)

Otsustati:

3.1 Ettepanek võtta täiskogu päevakorda 13.01.2015 10:00 (konsensus).

3.2 Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus).

3.3 Määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste (konsensus).

4. Istungil algatatud küsimused

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Maruste
Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Silja Tammeorg
Protokollija